

ระเบียบโรงเรียน

การพัฒนาประเทศด้วยโมเดล "THAILAND 4.0" ที่มุ่งหวังเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เน้นประยุกต์ใช้เทคโนโลยี กอปรกับยุทธศูญนิยม ตลอดจนการปรับโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้เกิดค่านิยมทางสังคมใหม่ๆ อาทิ การอุปโภคบริโภคของแพง กายกบ่งความร่ำรวย การเสพติดกิจกรรมเสริมความงาม การใช้ชีวิตดิ้นโซเชี่ยล การเรียนและการประกอบอาชีพที่เป็นที่ยอมรับ เป็นต้น

ค่านิยมเหล่านั้น ผลักดันให้คนในสังคมแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อสนองตอบค่านิยมที่ตนเองต้องการ โดยที่พฤติกรรมเหล่านั้นนำพาปัญหาบางสู่สังคมไทยมากมายโดยที่เราไม่ทันรู้ตัว ไม่ว่าจะเป็นปัญหาคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งเพิ่มมากขึ้น ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เด็กและเยาวชนไม่มีพื้นที่แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทั้งพื้นที่ทางความคิดและพื้นที่รูปธรรม จึงเกิดพฤติกรรมเสี่ยง ปัญหาช่องว่างระหว่างวัย รวมไปถึงปัญหาครอบครัวและชุมชนอ่อนแอลง โดยมีสาเหตุมาจากการใช้เวลาว่างกันลดลง คนในชุมชนรู้จักกันเองและรู้จักชุมชนน้อยลง

เราจะนั่งดูค้ายให้วิถีปฏิบัติเหล่านี้กลายเป็นบรรทัดฐานทางสังคม ทนดูสังคมที่ค่อยๆ อ่อนแอ เพราะบางลงเรื่อยได้จริงหรือ

ขอยกตัวอย่างปัญหาระดับชุมชนที่เกิดขึ้นจริง ณ หมู่บ้านบ้านเก่า ชุมชนหนึ่งในจังหวัดเชียงรายที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จนทำให้ชุมชนตกอยู่ในสภาวะเปราะบาง

ปัญหาวิกฤตประการหนึ่งคือ ปัญหาผู้สูงอายุขาดคนดูแล จนนำไปสู่การฆ่าตัวตายเนื่องจากลูกหลานไปทำงานในเมือง ไม่มีเวลา

กลับมาเยี่ยมเยือน จึงเกิดความว่าเหว่ ปัญหานี้กระทบกระเทือนจิตใจของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก จึงช่วยกันแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้น นายสิทธิชัย ชาวคำเขตร หรือหนานบุม เขารชนในหมู่บ้าน ได้เข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสังคมในชื่อ ชมรมคนรักธรรมชาติ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันอย่างอิสระของนักศึกษาชมมหาวิทยาลัยภาคเหนือ

การทำกิจกรรมเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนของตนเอง และสังคม โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

หนานบุมได้แลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาของหมู่บ้านกับเพื่อนในชมรม และได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อค้นหาสาเหตุแท้จริงของปัญหาจากคนเฒ่าในชุมชน พบว่าสิ่งที่คนเฒ่าต้องการที่สุดจากลูกหลานคือการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจากลูกหลานมากกว่าเงินทอง จนเกิดกิจกรรมน่ายุ่ โกลด์ตัว เพื่อสานสัมพันธ์ของคนในชุมชน ระหว่างเด็กและผู้สูงอายุได้ใกล้ชิดกัน คือโครงการเติมใจวัยชรา รูปแบบกิจกรรมประกอบด้วย การอ้อมหมคนเฒ่า โดยให้เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านหมุนเวียนกันอ้อมหมให้คนเฒ่าที่ศาลาประชาคมหมู่บ้าน

ผลจากการทำกิจกรรมทำให้คนเฒ่าเกิดรอยยิ้ม มีความสุข ลดช่องว่างระหว่างวัยได้ เนื่องจากการอ้อมหมต้องอยู่ใกล้ชิดกันระหว่างนั้นทำให้ได้ใช้เวลาในการพูดคุยกันมากขึ้น

การสื่อสารวิดีโอกับข้าวของแม่ ผ่านช่องทางโซเชี่ยล เช่น Youtube Facebook เป็นต้น ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญในการให้ลูกเห็นกับข้าวมีมือแม่แล้วคิดถึง อยากที่จะรับประทาน จนต้องกลับบ้านมาเยี่ยมแม่ ในระหว่างดำเนินการกิจกรรมข้างต้นพบว่าไม่มีผู้เฒ่าชายเข้าร่วมกิจกรรมเลย จึงคิดกิจกรรมใหม่ขึ้นที่เหมาะสมกับผู้เฒ่าชาย ได้แก่ การจักสานสะเทวียน สำหรับอ้อมต้นไม้ใหญ่เพื่อทำปุ๋ยให้ต้นไม้ และปรับภูมิทัศน์ให้เกิดความสวยงาม

นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อให้เกิดความหลากหลายต่อความสนใจของผู้เฒ่าในชุมชน ในเรื่องประเพณีวัฒนธรรม ห่อขวัญบายศรี ทำให้คนสองวัยใช้เวลาอยู่ร่วมกัน พูดคุย เข้าอกเข้าใจกันมากขึ้น

ปัญหาวิกฤตอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาปฏิสัมพันธ์ที่เปราะบางระหว่างเด็กและเยาวชนในชุมชน และปัญหาเสพติด สาเหตุหลักของปัญหาเกิดจากค่านิยมการส่งเด็กไปเรียนในเมือง ไม่เรียนในชุมชน อุทยานหมู่ ทั้งๆ ที่ในชุมชนก็มีโรงเรียนทำให้เมื่อเด็กกลับมามีอายุอยู่ในชุมชนไม่รู้จักกัน เติบโตโดยขาดสังคมวัยเด็ก

หนานบุมตระหนักว่า ถ้าเด็กในชุมชนไม่รู้จักกันแล้วในอนาคตกลับมามีอายุอยู่ในชุมชนจะเป็นอย่างไร ต่างคนต่างอยู่ ความสัมพันธ์ไม่ยึดโยงด้วยวัฒนธรรมชุมชน จึงเกิดโครงการ โรงเรียนระเบียบโรงเรียนรัฐ ด้วยแนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ออกมาให้เด็กคิดเรื่องจิตสาธารณะ สำนึกรักบ้านเกิด โดยประชาสัมพันธ์ให้พ่อแม่ผู้ปกครองพาเด็กมาเข้าร่วม ในวันอาทิตย์ มาเรียนเล่นวิถีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ผักผ่อนกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นเพื่อนวัยเด็ก รังเส้นตามประสา ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เด็กกล้าแสดงออก เด็กในชุมชนรู้จักและใช้เวลาอยู่ร่วมกันมากขึ้น

ประเด็นชวนคิดสำคัญคือ ในขณะที่

ที่เศรษฐกิจกำลังเติบโต แต่อีกด้านหนึ่งสภาพสังคมกำลังประสบปัญหามากมาย รัฐได้มีบทบาทอย่างไรในการแก้ไขปัญหานั้น ชวนผู้อ่านถอดบทเรียนจากกรณีตัวอย่าง : ชุมชนบ้านเก่า จากปัญหาวิกฤตทั้งสองประการของชุมชน สำหรับปัญหาประการที่หนึ่ง ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุนั้น แท้จริงแล้วรัฐไม่ได้มีนโยบายในการแก้ไขปัญหาด้านสังคมของประเทศ รัฐได้มียุทธศาสตร์ แผนงาน มาตรการเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุไว้มากมาย อาทิ การสร้างวินัยการออมทุกช่วงวัย การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองท้องถิ่น การช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพ กองทุนผู้สูงอายุ บ้านพักคนชรา การส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม ให้ผู้สูงอายุมีความสุข สร้างอาชีพได้ และอื่นๆ

ข้อสังเกตคือ การแก้ไขปัญหารองรัฐมักจะให้แบบสงเคราะห์ในมิติด้านสุขภาพการเงินสวัสดิการขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่ยังคงขาดมิติด้านจิตใจ ความสัมพันธ์เชิงสังคม วัฒนธรรม ครอบครัวยุวชน รวมทั้งยังขาดหลักการ แนวคิด นวัตกรรม ชุดเครื่องมือที่เป็นวิธปฏิบัติจนสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง

อีกหนึ่งปัญหาของชุมชนบ้านเก่า มีสาเหตุมาจากค่านิยมการส่งลูกเรียนโรงเรียนในเมืองคล้ายคลึงกันทั้งประเทศ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ขาดแคลนแทบทุกอย่าง โรงเรียนในชุมชนซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กอ่อนแอ รัฐแก้ไขปัญหาด้านนโยบายบูรณาการ หรือแม้แต่การคัดโรงเรียนขนาดเล็กในการประเมินคุณภาพการศึกษาของไทยนั้นถูกทางหรือไม่ จากบทเรียนของหมู่บ้านเก่าจะเห็นว่าโรงเรียนในชุมชนเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาชุมชน ช่วยสร้างความสัมพันธ์

ของคนในชุมชน ระบบเครือญาติ เพื่อนร่วมวัยเดียวกันให้แน่นแฟ้นขึ้น อีกทั้งยังลดต้นทุนในการส่งลูกหลานไปเรียนโรงเรียนในเมืองอีกด้วย

ทางออกจึงควรส่งเสริมให้โรงเรียนในชุมชนมีคุณภาพมากกว่าการแก้ไขปัญหาด้านวิถีคิดแบบบูรณาการ ซึ่งขัดกับหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนประเทศด้วยโมเดล "THAILAND 4.0" ที่กล่าวว่าจะไม่มีทิ้งใครไว้ข้างหลัง

ขอเสนอแนวทางเบื้องต้นสำหรับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเชิงโครงสร้างสังคมไทย จากความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของหมู่บ้านเก่า

จุดเด่นสำคัญคือ 1) การตระหนักและรู้เท่าทันปัญหาของคนใน หมายถึง การเกิดพลังใจพลังปัญญาที่จะแก้ไขปัญหามาจากคนในชุมชนเอง พลังบวกที่ดีนี้ทำให้เกิดการแก้ไขปัญหามาได้ตรงจุด มากกว่ามุมมองจากคนนอก ที่มองแค่ภาพรวม และไม่พิจารณาให้ลึกถึงรายละเอียดที่หลากหลายและแตกต่าง ทำให้การแก้ไขปัญหามาเป็นเพียงผิวเผิน เกิดวิธีการแก้ปัญหาแบบสำเร็จรูปเหมาะสมกับบางบริบท แต่บางบริบทอาจเกิดผลในทางตรงกันข้ามได้

2) การให้พื้นที่แก่เด็ก และเยาวชนในการแสดงออก ความสำเร็จของเด็กไทยต้องไม่ได้มีแต่มิติด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรียนเก่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น ผู้ใหญ่ต้องเปิดโอกาสสร้างพื้นที่ ให้เด็กและเยาวชนทุกคนได้แสดงออก ตามความถนัด จะเห็นว่าเด็กและเยาวชนสามารถเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้ปัญหาคลี่คลายลงได้ เมื่อยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง

3) แหล่งทุน ที่เป็นประโยชน์ จากทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ให้แก่ชุมชน หน่วยวิชาการ ตลอดจนงานระดับพื้นที่โดยตรง เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหามาได้อย่างรวดเร็วและคล่องตัว สุดท้ายแล้วรัฐควรกระจายอำนาจ เน้นการทำงานแบบบูรณาการจากทุกภาคส่วน โครงสร้างบูรณาการระดับกลางและเล็ก จึงทำให้สามารถค้นหาทางออกของปัญหาได้หลากหลาย และเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

รากฐาน ต้นตอของปัญหายังจะจัดไม่ตรงจุด ความพยายามในการสร้างเกาะภายนอกให้แข็งแรงดันโต ประเทศไทยก็ไม่สามารถ

มติชน

Section: ประชาชน/กระแสรณรงค์
ปีที่: 41 ฉบับที่: 14733 วันที่: ศ. 13 ก.ค. 61
หน้า: 15(ซ้าย)
หัวข้อข่าว: ระเบียบโรงเรียน

หลุดพ้นกักตัก และก้าวหน้าดังคติพจน์ประจำชาติว่า "มันคง มั่งคั่ง ยั่งยืน" ได้ดังนั้น

ระเบียบโรงเรียนก็เป็นนวัตกรรมทางความคิด การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นสิทธิของชุมชน การรู้เท่าทัน การแก้ไขปัญหาด้วยองค์ความรู้จากคน 2 วัย ผู้สูงอายุและเยาวชน การสร้างความเข้มแข็งจากล่างสู่บนนี่คือคำตอบ ทางเลือก ทางออกที่ต้องตั้งคำถามครั้งใหญ่ของประเทศไทย ใช่หรือไม่

สมพงษ์ จิตระดับ

สุอังคะวาทีน

กมลวรรณ พลับจิ้น

ศูนย์วิชาการและเครือข่ายวิชาการ
ด้านเด็ก เยาวชน และครอบครัว
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย